

48.

109/130c

Acc. nr M. 10821:14.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Södra Skåne*Härad: *Albo Härad Krs*Socken: *Södra Mellby*Uppteckningsår: *1948*

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Ernst Björkman*Adress: *Bästehallen 10. S. L. Olof.*Födelseår och födelseort: *1887. Åraby*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. *Halmtak*
2. *Bindetak bunden vid underlaget medelst vidjor, senare mästade snöre, järntråd.*
- 4 a. *5 procent* b. *10 "* c. *90 "* d. *100 procent*
5. *ja*

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6. isolerade band

7. vid bindning använde man träd och en järnnål som förde tråden ned under lästet och upp.

8a. Traka kniv, nål, av trä eller järn
b. nej.

9. Trakar användes av trä cirka 4 tum bred. med refflar på längden en meter lång med hantlag. Kniv användes av trä, nål var av trä, eller järn.

10. Traken användes till att slå upp halmen efter varjes larv så att läket blev slätt och jämnt. Kniven användes till att skjära ned läket.

11. Använder Ni vid täckningen
väntar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?
b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?
b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?
c. Hur behandlas taksägget?
d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?
b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

M. 10821:16.

11. Knäputor användes

12. Rågen bröskas med slag-
höska eller långhalms bröska

13 a. Ja vid särskilda fall

b. Ja

c. Taksägget skäres efter snor

d. Nej

14 a. Man lägger halm över ryggen
som håles med ryglad
b. Halmen föres in medels
en pinne som kallas slat

15. Två st. En man
som bär upp halm
hjälper och ett som behöfs

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-darna till fäste för takkäggar? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

16. Nej

17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

17. Läkt. en plats på ravel

18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?

18. ej men för 25 år
mera allmänt

19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

19. Ja

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

20. Allt över

21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

21. Lantbrukare

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

31,

107/120a - 108/120c

Acc. n:r M 10821:2/

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Skåne Maa.

Härad:

Malmöhus Born

Socken:

Bara m.fl.

Uppteckningsår:

1948

Obs. tillägget!

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Nils Persson

Adress:

Bara 20 Bara ✓

Födelseår och födelseort:

1885¹⁴ Hyby

Tel. 44 71 65

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

- 1 Ja många sådana tak finnes ännu kvar. Tyngrehet på de större godsen
- 2 Ja. Bindningen av alla slag efter önskan av ägarer
- 3 Nej
- 4a På godsen kan man nog räkna 40%
4b 50%
4c 65-70%
4d 80-85%
- 5 Ja Käppar användes med fördel när man rivit ner det gamla Taket och lägger nytt in igenom

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6 Bådadere

7 Sedan man pålagt halmen bindes denna fast med ståltråd medelst cirka 40 cm långa stygn. Binder man fast halmen med kånpar användes även vidjen som läggs om kånpar in om. Läktel under halmen även dessa med 40 cm mellanrum. En Nål eller "kottla" som den även kallas, skärbräda och kniv. St Nej inte mig veterligt

8 Skits över verktygen bifogas sid 25.

10 Nålen användes att sy halmen fast med ståltråd, kniven att skära taket jämnt med och skärbrädan att lägga på halmen när man står för att få det slätt och vackert.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?
12. Hur beredes
 - a. långhalmen?
 - b. vassen?
När och hur skördas den och hur förvaras den?
13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?
b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?
c. Hur behandlas takskägget?
d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?
14. a. Hur ryggas taket?
b. Hur lagas ett söndrigt tak?
15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

11 Ja vintertiden behövs både vantar och träskostövlar. Knäputor använder jag alltid.

12a Tröskas numera på vanlig tröska varefter den "lias" upp och läggs i härran. I något enstaka fall tröskas med slaga. 12b Vassen skäres antingen grön i September månad eller också som mogen då den skäres på isen under vintern. i båda fallen bindes den i härran och lagras helit stående i stackar.

13a Ja i de flesta fall. Detta för att spara på beläggningen. 13b Ja.

13c Sedan taket är skuret drar man ett snöre längs takskägget för att få det så rakt som möjligt. Därefter skär man av i rakt vinkel.

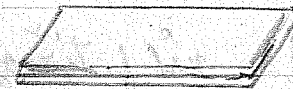
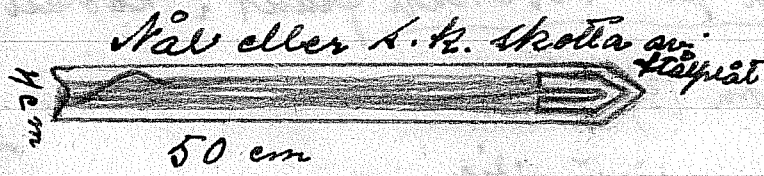
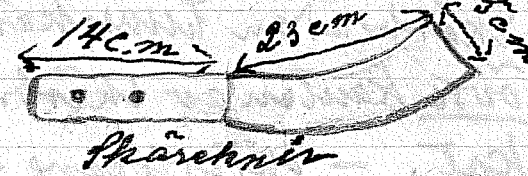
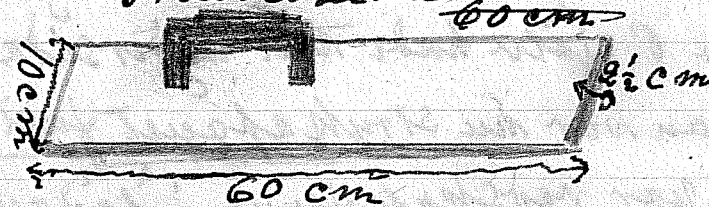
13d Nej inte numera.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.
17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?
18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?
19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?
20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?
21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

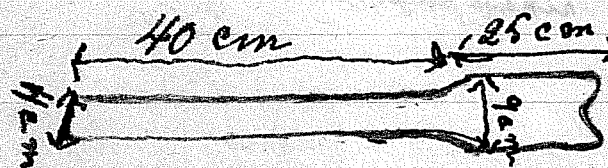
OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

14a Sedan ^{man} taket är skuren och färdigt
lägger ^{man} på ett lager lathalm (helst lite våt)
Denna packas väl samman varpå "byggstrån"
läggas gränsla över det hela
14b Med stopptickan stoppar man upp den
nya halmen så att den kommer in
under och i den gamla halmen var-
efter man lägger käggar eller binder
fast med ståltråd
15 Ja man. En ute på taket och den
andre inne under och sticker ut nålar
16 Nej 17 Taket lägges på läkt
18 Ja i många fall
19 Ja om det är mig möjligt
20 Sedan 1924 på hundratals ställen
som det är mig omöjligt specificera
21 Läger även takar span (sticker)
samt papptak

Skärebräda Trä M.10821:25

Skyddsbräda att skydda kniven

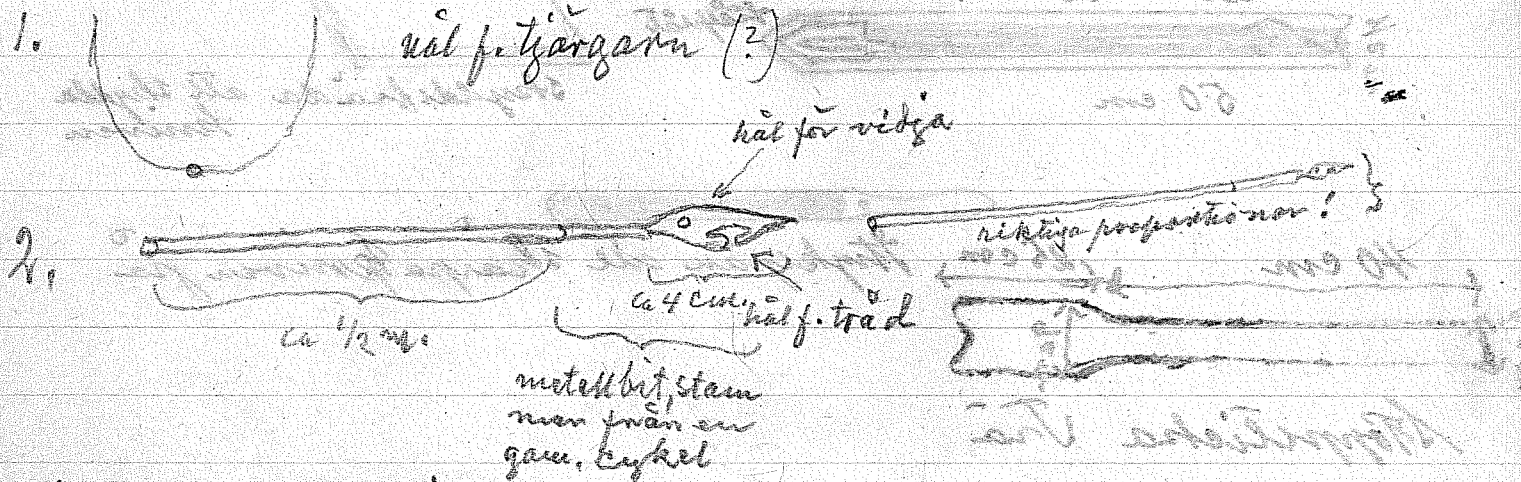

Styckkniv att skärpa kniven på

Stopplicha Trä

Vänd!

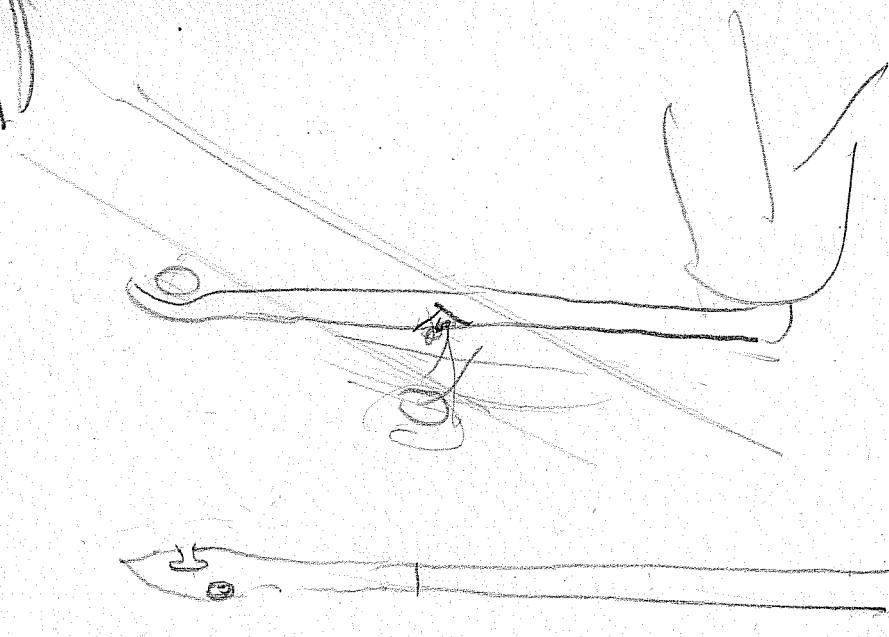
D. 4 nov. 1954. Taktäckning på "Kulturen". Taket lagt utanpå
 det gamla med s.k. balkar från tröskverk. Dålig halva.
 Skärbrädan tillverkad av P. själv hade slät undersida. På
 övre kanten av skärbrädan var nu stryk spacet fastspä-
 kat. — Ytterligare ett par redskap funnet i "lådan":

Tillägget av K. Mattsson

31. ~~Aug 1934~~ 10821: 26

taktiskenen fr. Dava - J. orbit.
pe kulturen. The redskap ej namnda
i haves bogen pa LLF 62, Nov. 1934.

Support i ordinarie meddelandet nr 31.

104.

124/116 d

Acc. n:r M. 10821:26.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Härad:

Socken:

Uppteckningsår:

Skåne

Bjäre

Grevie

1947

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Adress:

Födelseår och födelseort:

Johan Alsson

Legelstorp Grevie ✓

1890. Grevie

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

- 1 Ja ännu finnes en del gårdar med halmtak kvar
2. De flesta tak bindes med filling (vidjor) och raft. en och annan ha sina tak skyddade med halv järntråd
- 3 Nej inte mig veterligt
- 4 a. För närvarande lägges inte många halmtak. b. c-a 10 procent c. c-a 25% d. Alla tak var av halm
5. Den frågan vet jag hur den besvaras om det gäller dem som ligger över ryggningsen (kläppar av).

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6. M. 10821:27.

Halmen pålägges så att varje band kommer över raftern det följer hela tiden tills det sista som byggningen får bötja. 7. Skunken (baksäck). läggs först som bindes med tilling mellan 30 - 40 cm. avstånd ovan på halmen lägges en raft sen sättes tilling om läkt och raft som bindes genom att man med vänstra handen trycker på raftern och drar med högra handen i tillingen sen vrider man tillingen runt några gånger så att en knut uppstår som hålls den så den ej lossnar 8a Stege. Läckesås rep en järnring som sättes på en repet att hålla åsen 8b Inte mig veterligt 9. Vraga ca. 60 cm lång 10 cm bred reffla på undersidan knip och sax. nålar. 10 Vragan användes att slå upp halmen med kniven att skära taket sen det är upplagt saken klipper man skunken med

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?
När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

se teckn. s. 30-31.

11. Nej. som fotbeklädnad användas häfoppor

12. Långhalmen beredes på följande sätt man lager så mycket man kan hålla under armen lå repar man roten först sedan toppen på en halmrepa för detta ändamål. b. vass skördas på is eller från båt förvaringen blir nog samma som halmen den buntas i källar. 13a. Helt nytt, men man kan även lägga utanpå det gamla då bör man lägga skunkan och risa bort den gamla sedan bindes med galv tråd b. taket skäres med kniv c. skunkan klipps d. Inte numera 14a ryggning läggs arlung, gräs rot, torv, halm och kläppa b. ett söndrigt tak lagas så att man sticker i halm band för band tills hålet är färdigt 15 för det mästa träpersoner den tredje passar upp med halm

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

M.10821:29.

16 ja. men här finns nog inget kvar
än den jag har inte sett någon
på många år så de är nog all världens
väg

17 taket lägges på läkt

18 ja. men de försvinner alltmer
för premierna i brandstadsbolagen
blir för dyra så de flesta lägger
hårda tak.

19 ja så vida det ej är svårare
frågor än jag kan besvara

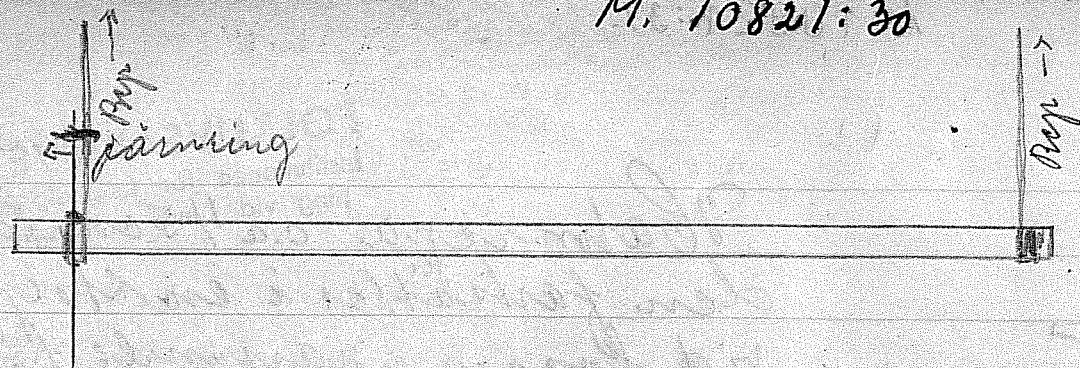
20 Greve Förlön Barkåkra Västra Karup
Hus soknar

21 ja Skovareparationer

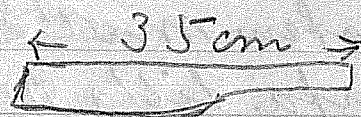
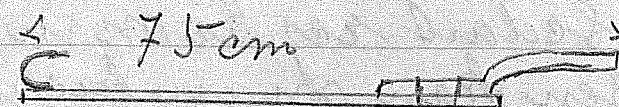
OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

M. 10821:30

BOESLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforskning
vid Lunds universitet

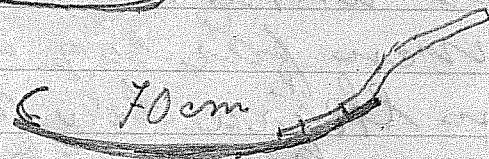

Fäckes är 8 m. lår
fyrkant. 10 cm x 10 cm

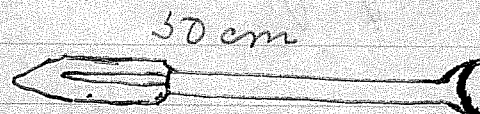

draga 75 cm lång
10 cm bred

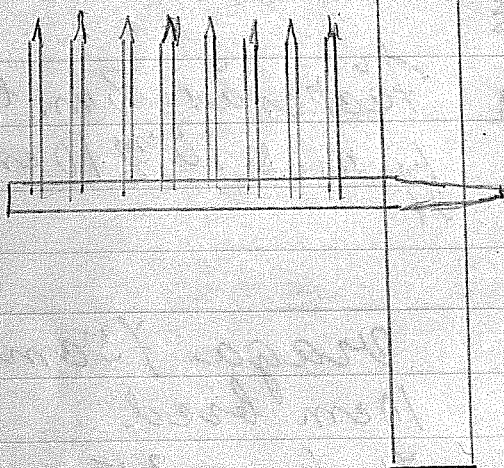
Kniv 35 cm lång

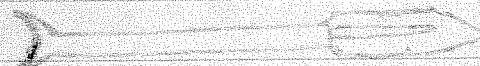
draga krokig 70 cm
användes för fäckning
av kringlar mellan
två lammansbyggda
längor

Nålar som användes
att sy utpå ett gammalt
fak

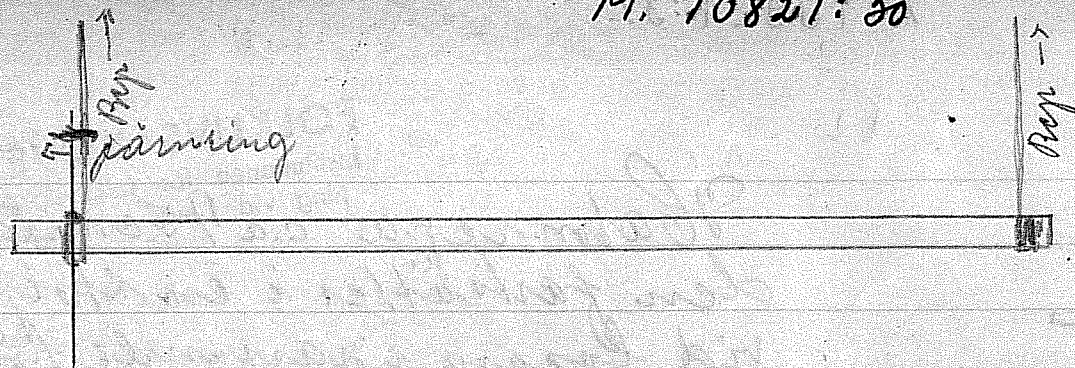

Halmrepa c.a 45 cm lång
den festsättes i en stolpe
vid logan i passande höjd
Sedan repas man halmen
sen kan man kugg den
jämn i roten med en yta
eller vänta tills man får
kärven färdig då kan
man skära den med en
lic en kärve skall väga
8 1/2 kg (1 pund) 20 kärvar
kall ett fjög c.a 170 kg.

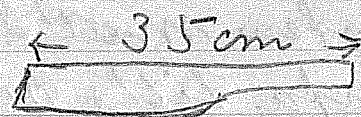
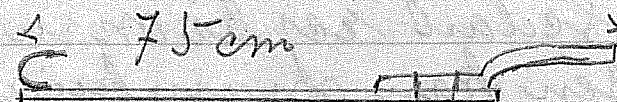

M. 10821:30

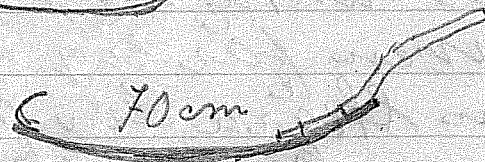
BOKHUSARKIVET
Institutionen för folklivsforskning
vid Lunds universitet

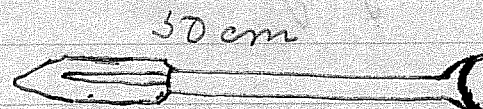
Fäckes är 8 m. lår
fyrkant. 10 cm x 10 cm

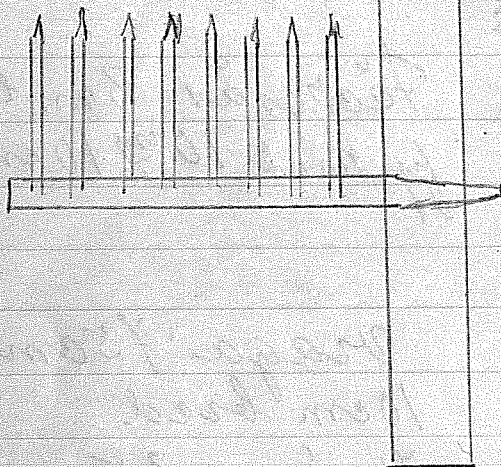
Braga 75 cm lång
10 cm bred
Kniv 35 cm lång

Braga krokig 70 cm
användes för fäckning
av lvinglar mellan
från larmmanbyggda
längor

Nålar som användes
att sy utpå ett gammalt
fak

Hammrepa c.a 45 cm lång
 den festsättes i en stolpe
 vid logan i parvunde höjd
 sedan repas man halmen
 sen kan man hugga den
 jämn i roten med en yxa
 eller vänta tills man får
 kärven färdig då kan
 man skära den med en
 lie en kärve skall väga
 8 1/2 kg (1 pund) 20 kärvar
 till ett fjög c.a 170 kg.

67.

113/124 ab

Acc. n:r M1 0821:32.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Härad:

Socken:

Upppteckningsår:

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Adress:

Födelseår och födelseort:

skr

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Ja.
Bindtak med sirål vidjor som
jämtråd

Platttröskad halm.

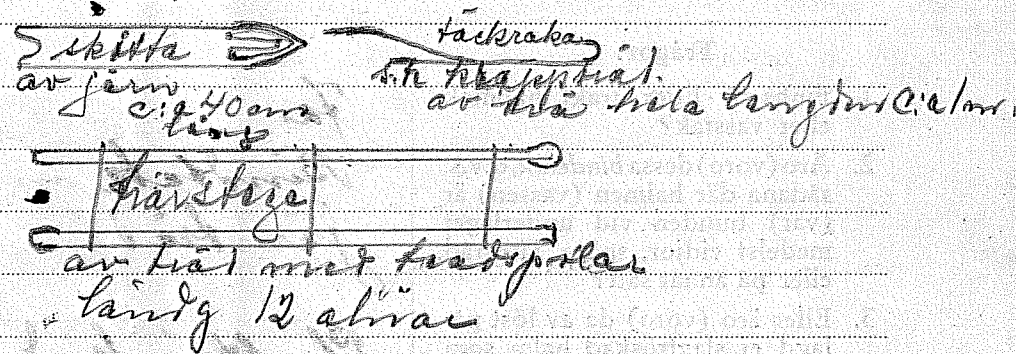
a 3-4% b 6% c 00% d 80%

Ja

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
- b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

fortlöjande söm

Helmen läggs ut och klappas upp med ett klappträd s.k. "täckraga". Därefter vis synad med järntiäd stänges hem i med baktung. med virrar med ett träd upp i med knuff på täckraga, trådnerv, trädskuta avsedd för trärstige och längstige, rep linor

För trådnerv

Träputa

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

a för slagtröskas sedan rebas, stöter knippas.

a täckningen sker såväl på det gamla som direkt på taket

b. Ja
c skäres frist efter streck, klappas stift med ett halmskära
d i enstaka fall

a med halms och ryggträd (vårtia)
b det gamla dräjes ut nytt skutas in med ett halmskuta och segs med triduen viger
2 personer = 1 hantlangare 1 täckare

M.10821:35.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindskejderna till fäste för takkäggar? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

Ja

Gunnarss för ca 45 år sedan

17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

Ja

18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?

Ja

19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

1901 - nu Långtofta S. Rasmus, Hvi, Gunnarss.
Långtofta - Borsjökloster.

21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper, därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

69.

114/123 b

Acc. n:r M. 10821:36.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Skåne

Härad:

Trastå

Mun

Socken:

Höör

Uppteckningsår:

1948

vassen + spikvar

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Gustav Falck

Adress:

Bae 6101. Höör

Födelseår och födelseort:

1869. A. Munkarp.

† 1949. Hustrun i Höör.

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvret för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1) ja

2) Jag har bundit med vidjor och stältråd.

3) Jag har täckt många gånger av lös halm som hölls kvar med fäsk-käppar och bands med stältråd eller vidjor. Bilket man hade bäst tillgång av.

4) a) = 3 pr av 100. (b) = 4 pr av 100. (c) 6 pr av 100.
(d) = 100 pr, d.v.s. det var halmtak över allt.

5) ja.

M.10821:37.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6) = jag använder isolerade band.

7) = Jag lägger ut halmen i den tjocklek som taket önskar, sedan lägget är utjämnat lägges käppar över vilka fastbindes med ståltråd eller vidjor och så fortsätter man läkte för läkte tills taket är färdigt.

8) = Takstege, tvärstege, vraka, kniv, rävså och nål, s.k. taknål som ståltråden snurras på.

9) = nej.

9) = Takstegen är gjord utav uppsågade granplanor 2 st sedan spikas ribborna på tvären så långt emellan man önskar trampa. Tvärstegen är gjord av ett par starka, runda planor, som hålles samman av 3 à 4 st järnspolar. Stålen är av stål o cirka 50 cm. Vrakan är en brädbit på cirka 15 cm bredd och en 80 cm lång, den är försedd med en massa spik på 1 tum långa, på undersidan, svanpå är ett handtag, kniven, skall helst vara en arvhuggen för den sorts stål biter bäst på haln. Den är cirka 30 cm i eggen. Rävsan är av vanlig typ.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?
När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

11) Jag brukar använda knäputor. på fötterna kan man använda stövlar eller skor.

12) Långhalmen beredes utav vacker väl bärgad råg, som fräskas med slaga eller långhalmsfröska. Det sistnämnda är ju numera brukligt.

b) Vassen hugges i september, breddes ut till torkning, samlas upp o bindes i kärvar vilka förvaras inomhus.

13) Jag har täckt många tak utanpå det gamla. b) ja. c) Takskägget lägges tjockt o kraftigt när det är nerstukat som sker efter snöre klappas det upp för så det blir jämnt o fint.

d) ja.

14) På taket bäres upp den halm som är medräst, det buntas i buntar som bäres upp o lägges på jämnas, ryggträden läggs sedan på. b) Där stoppas in halm som fästes med viger skäres o putsas.

15) 2 st en som passar upp, och så täckaren.

M. 10821:39.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindskedarna till fäste för takkämparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

16) Jag har sett borrar hål i vindskedarna till fäste för takkämpar, men aldrig själv lagt upp sådant tak.

17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

17) Taket kan läggas både på läkt & på raft.

18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?

Ja.

19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

Ja, jag är tacksam för, om jag får lite för besväret.

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

N. Munkarp, Höör, Stehag, Eslövs orterna.

21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

Jag har varit landbrukare & snickare, timmerhuggare.

OBS.1 Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper, därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

høvedt Fæstet, død i 1949.

Datter fra Bjarre Skilling
meddeler den 11/2 1959, med beretning her i, om
kommitéens Arbejde. At hun ikke, som ved-
taget i frems. det første uoverensstemmende sig-
ner på fulde medlemmer uden bare en ved i
andre komitéer, og derfor den gamle ad den
ind overhåber nogen fremtiden på et stærkt fald.
Det er fra Skilling som er skuld for det over-
gaaet var de stadig de at den faldt sammen!

Det til John Nielsen, Skillingen 1055

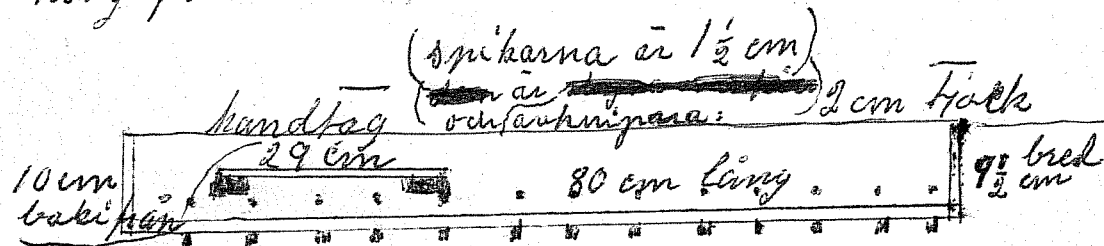
2269. Person 10821: 37a

B. 19/359, Bismarck med Bergrät-Anna till Hovr och
besök till hos Hedberg - fru Lise. Den fjells orogen
med en med spåken för några korten, fört 3 kvinnor,
2 skogslar och en del annat för kustens. Högsta
en slottsmack, 35 år gammal.
Besök hos en son T. Hedberg, gift med en arkenolog till
Nils Odén. Son - inget förut har en liten verktyg,
Besök hos Bergrät, Högskola, Sten, den vi
fick ha en fäst orogen, som den var. Huset egen
fick ha en botten som och Hovr!

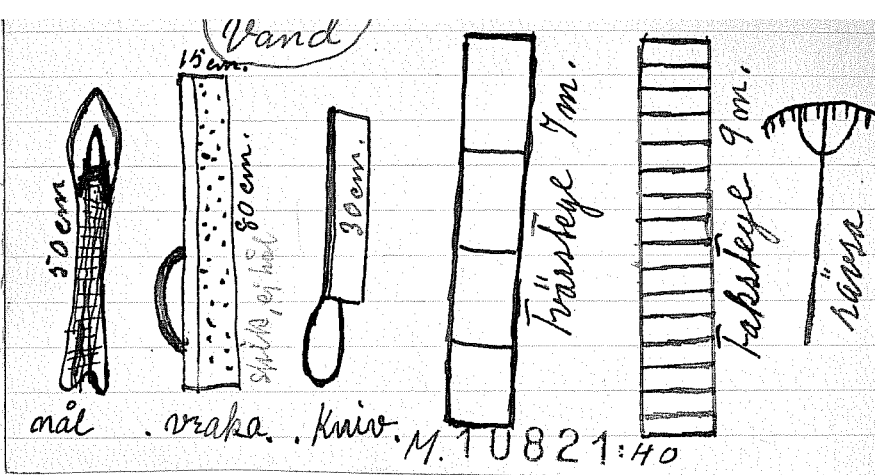
Flöör den 13-3-1959,

Herr Doktor Mattsson.

Jag har härmed äran sända Eder en beskrivning på Takvrakan.

Spikarna fastslagna 2 cm från kanten med cirka 8 cm mellanrum. Ja nu har jag förklarat så gott jag kunnat, så är det bara om Doktern förstår min ritning. i annat fall får doktern så gärna hela Takvrakan. Tillsänd. Fru. Ester Hallberg. 6/10/59.

10) Takstegeu sätter man rätt upps ^{sedan}
man kan komma upps. på taket, sedan
tak^{et} är nedriv^{et} binder man upp Trä-
stegeu med rep ett i vardera ändan och
den fästes i uppe i sparrverket, o så skall
den ligga på Träen, sedan rullas den upps
för varje lägg, när man sedan skär
ner taket, rullas den tillbaka bit för bit
tills man är nere, då den löses ner o
tak^{et} är färdigt. (Fortsättning på nästa
M. 16821. 42. ark.)

10) När jaket är upplagt tar man nästan
och nästan mer all lös halv. sedan tar
man knivens & höger hand & sväkan
& vänster hand & så börjar medskärning
Man lägger sväkan diakt på halven och
höger, sedan drar man kniven långt
sväkans långsida, när man har skurit
fram smiltet. flyttar man på sväkan
ett par tum & så börjar nästa smilt
och så skall ett halmtals skaras med
så där bli rikliga kinder med två tum
mellanrum och så lite på smilken, när
det regnar så kan man se hur viltmet
eller regnet droppar över från det ena
smiltet till det andra, det spårar halv-
heten mycket om där är nåt medskärning.
Skärningen användes när man har skilt
till vidja eller viger. den föres den
halven in på andra sidan, där skall helst
vara en man & säga emot den & föra den
tillbaka, men en vand hake kan
själs detta också, men det går
förstare om man har denna sväkan.
När vidja sedan kommer tillbaka (vänder

slår tjäknaren en yggla på halsen
o skiter ut den. där skall ett litet
barn till, för att kunna göra det.
vi var den kunnens fridig vi flyttar
man en 20 stumm framåt o vi står
man nästa kunnst eller vidya, o så
går det vidare till lagget vi fridig.
den lagget man ut nytt lag och vi
borja kindningeen. ja vi fortsätter
det hela tiden, till slutet vi fridig.

Jag har kanske glömt några namn den
lagget. ja kunnaren över halmen den
lagget är utlag, de vidyan står om
kunnaren genom halmen o ner om
läkelsen.

M. 10821:43.

112/1246

Acc. n:r M 0821:44.

LUF 62

62.

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Härad:

Socken:

Uppteckningsår:

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Adress:

Födelseår och födelseort:

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. Något antakom men blir färr för varje m. 2. Ja. 3. Nej.
4. m. 0.2 % b. 1.2 % c. 2 % d. 90 %
5. Ja.

112/1246

Acc. n:r M 0821:44.

LUF 62

62.

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Härad:

Socken:

Uppteckningsår:

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Adress:

Födelseår och födelseort:

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. Något antakom men blir färr för varje m. 2. Ja. 3. Nej.
4. a. 0.2 % b. 1.2 % c. 2 % d. 90 %
5. Ja.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6. Gamla sättet var isolerade band fortlöpande söm böja in på för en halmtaken kom på beskrivning
7. På spannarna fästes läcket med 11-12 pums utvänd, länghalmen bereddes så i ett tjockt lag på läcket, på mitten av halmen och mitt över läcket lades häppan, sedan band häpparna fast med vidjan som fördes genom halmen och runt läcket och smoddas samman över häppan. 8 a. en brädbit med ett trampas och en kniv. samt då fortlöpande söm med spälprad använde en sk. spotta på vilken praden visades. b. inga
9. Som ställning under arbetet hade man en påspis, bestående av fallen 2 grova pinner, som vägrätt lades över feket och flyttats efter behov.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?
12. Hur beredes
a. långhalmen?
b. vassen?
När och hur skördas den och hur förvaras den?
13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?
b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?
c. Hur behandlas takskägget?
d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?
14. a. Hur ryggas taket?
b. Hur lagas ett söndrigt tak?
15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

10. Måsta arbetet gjordes efter redskap: vid maskineringen (efter pumpningen) flyttades halmen samman med brädbiten allt efter som man sparat taket slutt med timmer. 11. Maj: 12 n. vagen fröcka med handtaget, eller särskild långhalmsfröcka. Halmen rorkes och samman väl samt bindes till stora bündar.
b. Användes iske 13 n. Utvärpa var endast brukat på senare tid. b. ja.
c. Måsta arbetet efter en snor (snöre)
d. Iske numera, för läggs inga halmtak alls. 14 n. Läs halmen som fasthålls med ryggsäten (2 st 1 m. länghalms samman hopplas & bärgas och ryggningsen)
e. En snor fyller med halmen, alltså som nytt. 15. Minst 2 personer, fröckaren (mörkaren) lägger & binder fröcket, en handflangan.

M. 10821:47.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindskejderna till fäste för takkämparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

16. Ja, bråkligt. 17. På läkt
18. Ja. 19. Nej. 20. I min födelseorten
Sörby i min ungdoms hembygd
för täckare. 21. Ja. Hembygd.

I Sörby socken finns ingen nu
levande taktäckare och på
de 24 år jag varit här har jag
inte sett något nytt taktäckars
upptåg etc.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper, därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

45. = 44 !

108/127a

Acc. n:r M.1 0821:48.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Skåne

Härad:

Färs Alm

Socken:

Lövstad - Löv

Uppteckningsår:

1948

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Per Jonsson

Adress:

nr 13 Lövstad

Födelseår och födelseort:

1887, Lövstad ✓

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvret för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. Ja
2. Binder både med vidjor, snöre, järntråd, mest med snöre.
3. Nej
4. För 50 år sen. var de på landsbygden, säkert 90 procent halmtak, för närvarande cirka 10.
5. Ja

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

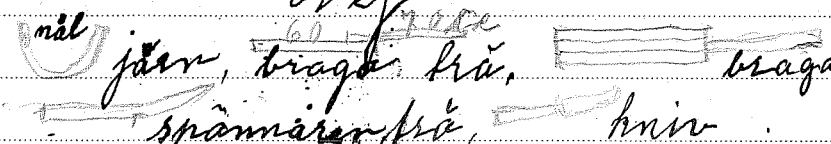
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6 Isolerade
7 Breder ut halmen på läkkt till lagom tjocklek, lägger över en häpp, sticker med nålen tråder ner om läkktet, om häppen, slår en knut på tråden.

8 nål, braga, spännare, knivar,

9 nål, järn, braga, trå, spännare, trå, kniv.

10 Med nålen sticker man ned tråden om läkkt och häpp, med bragan klappar man så de blir släta, med spännaren klämmer man de fast, så de får stannat, & fåglar som där gärna promenerar

M.10821:50

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

11 Vantar kan ej användas, men
väl knäputor.

12. Hur beredes
a. långhalmen?

12 se sid. 52.

b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

b Vassen hugges vid blomningen bindes
i kärvar, torkar

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

13 Bådadera

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

b Ja

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

c. Man binder ett snöre från den ena änden
till den andra, skär eller snäret så blir
de rätt, klappar med en skaffel så blir
de slätt.

14. a. Hur ryggas taket?

14 se bekl. sid. 53.

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

b Har där bläst hål på taket börjar man
nederst lägga på läkta för läkta tills man

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

när de gamla, sticker inunder så de blir tätt o slätt
15 två, täckaren på taket, ropar vid
behov, till uppassaren kläppa,
träd. halva.

M.10821:50

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

11 Vantar kan ej användas, men
väl knäputor.

12. Hur beredes
a. långhalmen?

12 se sid. 52.

b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

b Vassen hugges vid blomningen bindes
i kärvar, torkar

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

13 Bådadera

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

b

Ja

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

c. Man binder ett snöre från den ena änden
till den andra, skär eller snörar så blir
de rätt, klappar med en skaffel så blir
de släta.

14. a. Hur ryggas taket?

14 se boken. sid. 53.

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

b Har där bläst hål på taket börjar man
nederst lägga på läkte för läkte tills man

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

när de gamla, sticker inunder så de blir täta o släta
15 två, täckaren på taket, ropar vid
behov, till uppassaren häppa,
träd, halv.

M. 10821:51.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takkåpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.
17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?
18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?
19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?
20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?
21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

16 Har ofta sett vindske-
darna, de var i regel upprullade
måste ersättas med nya, då spikar man
en ribb över vindske-
dorna till fäste för kåpparna

17 Har aldrig lagt på raft,
endast på läkt, men väl rivet ned
rafta o läktat.

18 Allmänt före, inte numera

19 Med nöje, är själv intresserad
av att allt gammalt blir bevarat
till de efterkommande

20. Från 1915 till dags datum, i
Färs härad Livestad socken med omnejd

21. Småbrukare

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

en för yngre

Den första länghalmens tillverkningen jag vet, gick så till. Man lade ut råghärrarna på logar två o två, även emot varandra, eller också i en rundning, knabba med en slaga härrar ~~ur~~ ur sten, band den sen, efter småhalmens avkamning, i härrar, färdiga till användning.

Senare övergick man till maskinmässig tillverkning men satte komma på en rulle som hopplades till en hästvandring, två eller tre men hjälptes åt hålla härrarna på rullen där kärnarna pickades av, småhalmen kammades från, länghalmen buntas i härrar, storlek ungefär 4 kilo per styck. När halmtaken var i majorditet mäst många köpa som inte sjätk hade, till ett pris av 1,50 till 2 kronor per hög, numera säljs den efter vikt 20 öre kilot, ett hög medelmättige härrar väger 80 kilo. Därför skillnaden gör sig sjätk.

M. 10821:52.

Boar på fräga

17 M. 10821:53.

